

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att den fördelning av kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården mellan staten och kommunerna om vilken det bestäms i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras så att statens andel höjs från 25,36 % till 26,87 % av de kalkylerade kostnaderna. Härvid sjunker kommunernas andel av kostnaderna på motsvarande sätt från 74,64 % till 73,13 %.

I propositionen föreslås dessutom att den bestämmelse som gäller höjning av kommu-

nens självfinansieringsandel på grund av minskade utgifter för utkomststödet skall ses över. Det föreslås att den minskande inverkan på utgifterna för utkomststödet som det nya särskilda stödet till invandrare har beaktas genom att man minskar statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den. Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid ingången av 2003.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Statsandelsprocenten

I 18 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) föreskrivs om bibehållande av kostnadsfördelningen i fråga om social- och hälsovården mellan staten och kommunerna. Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt lagen är 74,64 % och statens andel 25,36 %. Om det enligt 3 § 2 punkten lagen om statsandelar till kommunerna (1147/1996) har beslutats att

den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

Vid kostnadsfördelningen beaktas med stöd av nämnda 18 § 2 mom. driftskostnaderna för ordnande av verksamhet enligt speciallagar och statsandelen för driftskostnaderna. I driftskostnaderna ingår inte kostnader för anläggningsprojekt, mervärdesskattens andel, kalkylerade räntor och avskrivningar, kostnader för skötsel av lån eller andra motsvarande poster. Kostnadsfördelningen utreds med stöd av paragrafens 3 mom. vart fjärde år.

Betydelsen av statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården i finansieringen av social- och hälsovårdstjänster har de senaste åren varit mindre än tidigare jämfört med kommunernas skatteinkomster. Det är mycket viktigt att stabiliteten i fråga om finansieringen av social- och hälsovårdstjänster ökas och att tillgången på tillräckliga resurser i samtliga kommuner tryggas. Därför har statsandelsprocenten för driftskostnaderna för social- och hälsovården 2002 redan höjts med sammanlagt 1,16 procentenheter till nämnda 25,36 %. Det föreslås att statsandelsprocenten 2003 ytterligare höjs med sammanlagt 1,51 procentenheter till 26,87 % enligt de grunder som specificeras nedan.

Regeringspartiernas riksdagsgrupper har den 14 juni 2001 ingått ett avtal enligt vilket statsandelen för kommunernas driftskostnader för social- och hälsovården har höjts med 74 000 000 euro 2002. Denna höjning har i sin helhet använts för att höja statsandelsprocenten med 0,75 procentenheter 2002. I enlighet med ett avtal mellan riksdagsgrupperna höjs statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården ytterligare med 104 280 000 euro 2003. Det föreslås att av denna summa skall 5 000 000 euro användas för särskilt statsunderstöd till kommunerna för tjänster till barn och unga som löper risk för att bli utslagna. Dessutom föreslås att 1 153 000 euro av nämnda summa används för att ändra bestämmelserna om barndagvård så, att rätten att välja en av kommunen ordnad dagvårdsplats för barn eller, som ett alternativ till detta, stöd för hemvård eller privat vård av barn utvidgas så att den även gäller under det första året av läroplikten för barn med förlängd läroplikt. Vidare föreslås att av höjningen för 2003 används 433 000 euro för att permanenta systemet med social kreditgivning så, att kreditgivningen från ingången av 2003 ordnas inom ramen för den kommunala socialvården. Det föreslås att den summa på 97 694 000 euro som återstår efter nämnda poster används till att höja statsandelsprocenten för kommunernas driftskostnader för social- och hälsovården med 0,92 procentenheter.

Statsrådet tillsatte den 13 september 2001 ett nationellt projekt för tryggnad av hälso-

och sjukvården i framtiden. Projektet hade i uppgift att identifiera och bedöma dels de befintliga, dels de hotande problem som hänförs till systemet med hälso- och sjukvårdstjänster samt att utarbeta en plan och ett åtgärdsprogram för att råda bot på dessa problem. Det förslag till utveckling av servicesystemet för hälso- och sjukvården som bereddes inom ramen för projektet överlämnades den 9 april 2002. Vidare utfärdade statsrådet den 11 april 2002 ett principbeslut om tryggnad av hälso- och sjukvården i framtiden. För att trygga ett fungerande system för hälso- och sjukvården, med beaktande av dels de behov som lyfts fram inom ramen för det nationella hälso- och sjukvårdsprojektet, dels det ökade behovet av resurser inom socialarbetet och barnskyddet, krävs att den statliga finansiering som riktas till social- samt hälso- och sjukvårdssystemet ökas. I det inledande skedet av nämnda projekt riktas redan 2002 en särskild tilläggsfinansiering om 25 000 000 euro till förkortande av vård- och undersökningsköerna. Såsom en bestående lösning är det ändamålsenligare att rikta tilläggsresurser till ändamålet genom en höjning av statsandelsprocenten. På grundval av detta föreslås att statsandelen för kommunernas driftskostnader för hälso- och sjukvården 2003 ytterligare höjs med 57 000 000 euro. Samtidigt föreslås att statsandelsprocenten med stöd av detta höjs med 0,54 procentenheter.

Vidare föreslås att statsandelen för social- och hälsovården höjs med sammanlagt 4 832 000 euro på grund av vissa rättelseposter av engångsnatur. Detta motsvarar en höjning av statsandelsprocenten med 0,05 procentenheter. Nämnda höjning grundar sig i första hand på att statsandelen för mervärdesskattepliktiga kostnader för anläggningsprojekt som fastställts före 2002 minskar år 2003. Av det tillägg som 2002 riktades till driftskostnaderna för social- och hälsovården användes 3 871 000 euro till kvittning av de mervärdesskatter som ingick i 2002 års statsandel för nämnda anläggningsprojekt. I fråga om statsandelen för 2003 är motsvarande kvittningsbehov 2 932 000 euro mindre, vilket belopp föreslås bli lagt till 2003 års statsandel för driftskostnader. Dessutom användes 1 900 000 euro av höjningen av stats-

andelen för 2002 för genomförande av utvecklingsprojekt i de ekonomiska regionerna. Det föreslås att motsvarande anslag 2003 återförs till statsandelarna.

På grundval av de ändringar som nämns ovan föreslås att statsandelprocenten för kommunernas driftskostnader för social- och hälsovården höjs från nuvarande 25,36 % med sammanlagt 1,51 procentenheter, dvs. till 26,87 %. Denna höjning av statsandelsprocenten medför 2003 ett tillägg om sammanlagt 159 526 000 euro till de statsandelar som betalas till kommunerna.

1.2. Höjning av kommunernas självfinansieringsandel

Enligt 4 § 1 mom. lagen om statsandelar till kommunerna beaktas en förändring i omfattningen eller arten av statsandelsåliggandena i de årliga grunderna för statsandelen, om den följer av t.ex. en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga. Således påverkar en ändring i grunderna för fastställandet av t.ex. utkomststödet automatiskt beloppet av statsandelen. Däremot påverkar inte en ändring i grunderna för fastställande av t.ex. bostadsbidraget med stöd av ovan nämnda paragraf omedelbart beloppet av statsandelen, även om den skulle ha faktiska verkningar på nivån på utgifterna för utkomststödet. I vissa förändringssituationer har det dock ansetts nödvändigt att i statsandelarna även beakta sådana faktorer som har en sänkande effekt på kommunernas statsandelar, men som grundar sig på annat än en lag eller en förordning gällande statsandelsuppgiften. I 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården finns en särskild bestämmelse om höjning av kommunens självfinansieringsandel på grund av en minskning av utgifterna för utkomststödet.

Det föreslås att den sänkande effekt på utgifterna för utkomststödet som följer av det nya särskilda stöd för invandrare som införs fr.o.m. oktober 2003 skall beaktas som ett avdrag från statsandelsbeloppet för kommunernas driftskostnader för social- och hälsovården. Avsikten är att avdraget uppgår till 3 480 000 euro och därför föreslås att kommunens självfinansieringsandel per invånare

höjs med 0,67 euro år 2003. På årsnivå uppgår avdraget till 13 923 000 euro, varvid det föreslås att självfinansieringsandelen höjs med 2,69 euro fr.o.m. 2004. Höjningen genomförs genom en ändring av nämnda 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården.

1.3. Tekniska ändringar gällande minimibeloppet i fråga om anläggningsprojekt

Systemet med statsandelar för anläggningsprojekt inom social- och hälsovården har ändrats väsentligt genom den lagändring som träder i kraft vid ingången av 2003. I och med ändringen används en stor del av de anslag som tidigare riktats till byggnadsprojekt och anskaffning av anordningar till stödjande av kommunernas utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården. I samband med behandlingen av den regeringsproposition (RP 39/2002 rd) som gäller denna ändring ändrades lagförslaget i riksdagen så att till 20 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården fogades en bestämmelse om att minimigränsen för de totala kostnaderna för ett enskilt anläggningsprojekt är 300 000 euro. En bestämmelse om motsvarande minimigräns ingår enligt 6 § 1 mom. 3 punkten i nämnda lag i statsrådets förordning om social- och hälsovårdens resurser. I samband med riksdagsbehandlingen blev dock en hänvisning till resursförordningen av misstag kvar i lagens 21 § 1 mom. och 26 §. Det föreslås att dessa felaktiga hänvisningar ändras så att de överensstämmer med den lag som nu ändras.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Den höjning av statsandelsprocenten för kommunernas driftskostnader för social- och hälsovården med 1,51 procentenheter som föreslås ovan har beaktats vid dimensioneringen av statsandelen så, att anslaget har höjts med sammanlagt 159 526 000 euro. Av detta anslag hänförs sig 97 694 000 euro till det avtal som regeringspartiernas riksdagsgrupper ingick den 14 juni 2001 och de poster som i samband med beredningen av bud-

getpropositionen anslöts till avtalet, på grundval av vilka statsandelsprocenten föreslås bli höjd med 0,92 procentenheter. På motsvarande sätt föränleds 57 000 000 euro av det anslagsbehov som hänför sig till det nationella hälso- och sjukvårdsprojektet samt till socialarbetet och barnskyddet, till följd av vilket det föreslås att statsandelsprocenten höjs med 0,54 procentenheter. Dessutom föränleds 4 832 000 euro enligt vad som anförs ovan av att statsandelen höjs med 0,05 procentenheter till följd av vissa poster av engångsnatur.

På grund av det särskilda stödet till invandrare beräknas kommunernas utgifter för utkomststödet sjunka med sammanlagt 3 480 000 euro år 2003 och med 13 923 000 euro per år från 2004. I analogi med detta föreslås att kommunernas självfinansieringsandel 2003 höjs med 0,67 euro och från 2004 med 2,69 euro per invånare i kommunen.

Avsikten är att de egentliga grunderna för fastställande av statsandelen inte ändras. Den i propositionen avsedda tilläggsinsats som riktas till statsandelen för hälso- och sjukvården fördelas på kommunerna enligt de nuvarande kalkylmässiga grunderna för fastställande utan att användningsändamålet behöver fastställas på ett bindande sätt. Avsikten är dock att med hjälp av information styra kommunernas beslutsfattande så, att de tilläggsresurser som erhålls genom statsandelen de facto används för de ändamål som nämns i denna proposition.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionen har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

4. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

I den höjning av statsandelsprocenten som avses i propositionen har enligt vad som anges ovan beaktats utvidgandet av rätten till dagvård av små barn och det alternativa stödet för hemvård eller privat vård av barn till att gälla barn som omfattas av förlängd läroplikt. Det föreslås att det sistnämnda ändringsförslaget skall ingå i en separat regeringsproposition om ändring av 11 a § lagen om barndagvård samt 4 och 28 § lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. I höjningen av statsandelsprocenten har på samma sätt beaktats permanentandet av den verksamhet som hänför sig till social kreditgivning. Avsikten är att om detta skall avlätas en separat regeringsproposition med förslag till lag om social kreditgivning. Höjningen av kommunens självfinansieringsandel baserar sig i sin tur på den sänkande effekt som det särskilda stödet till invandrare har på utgifterna för utkomststödet. Förslaget om särskilt stöd till invandrare avses ingå i en separat regeringsproposition med förslag till lagar om särskilt stöd till invandrare och om ändring av vissa lagar som har samband med den. Om det under behandlingen av nämnda propositioner görs ändringar i dem, skall ändringarna också beaktas i samband med behandlingen av denna proposition.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2003.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***Lag****om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 18 § 1 mom., 21 § 1 mom., 26 § och 45 a § 1 mom. 1 och 2 punkten, dessa lagrum sådana de lyder, 18 § 1 mom. i lag 585/2002, 21 § 1 mom. och 26 § i lag 716/2002 samt 45 a § 1 mom. 1 och 2 punkten i lag 1409/2001, samt

fogas till 45 a § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 1409/2001, en ny 3 punkt, som följer:

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 73,13 procent och statens andel 26,87 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten statsandelslagen har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den ned-satta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

21 §

Anläggningsprojekt

Med anläggningsprojekt avses en funktionsmässig helhet som utgörs av byggande, anskaffning eller ombyggnad av lokaler eller anskaffning av annan egendom eller en motsvarande åtgärd, om de beräknade kostnaderna för åtgärden håller sig inom den ram som anges i 20 §. Projekt som gäller förvärv

av markområde anses inte vara anläggningsprojekt.

26 §

Statsunderstöd för anläggningsprojekt

För anläggningsprojekt betalas statsunderstöd högst för de kostnader som länsstyrelsen har fastställt. I kostnaderna ingår inte mervärdesskattens andel. Om de faktiska kostnaderna för projektet understiger de kostnader som länsstyrelsen fastställt, betalas statsunderstöd för de faktiska kostnaderna. Statsunderstöd betalas dock inte för anläggningsprojekt som underskrider den lägsta gräns som anges i 20 §, om det inte är fråga om ett anläggningsprojekt som avses i 21 § 2 mom.

5 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Kommunens självfinansieringsandel per invånare, om vilken föreskrivs i 17 §, höjs enligt följande:

1) till följd av samordningen av bostadsbidrag och andra primära förmåner höjs själv-

finansieringsandelen med 7,74 euro 1998 och med 17,16 euro från och med 1999,

2) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till höjningen av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget och nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning höjs självfinansieringsandelen med 0,65 euro från och med 2002, samt

3) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till det stöd

som avses i lagen om särskilt stöd till invandrare (/) höjs självfinansieringsandelen med 0,67 euro år 2003 och med 2,69 euro från och med 2004.

Denna lag träder i kraft den 200 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 17 september 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Eva Biaudet*

*Bilaga
Parallelltexter*

Lag

om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 18 § 1 mom., 21 § 1 mom., 26 § och 45 a § 1 mom. 1 och 2 punkten, dessa lagrum sådana de lyder, 18 § 1 mom. i lag 585/2002, 21 § 1 mom. och 26 § i lag 716/2002 samt 45 a § 1 mom. 1 och 2 punkten i lag 1409/2001, samt
fogas till 45 a § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 1409/2001, en ny 3 punkt, som följer:

Gällande lydelse

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 74,64 procent och statens andel 25,36 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten statsandelslagen har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

21 §

Anläggningsprojekt

Med anläggningsprojekt avses en funktionsmässig helhet som utgörs av byggande, anskaffning eller ombyggnad av lokaler eller anskaffning av annan egendom eller en motsvarande åtgärd, om de beräknade kostnaderna för åtgärden håller sig inom den ram som fastställs i resursförordningen. Projekt som gäller förvärv av markområde anses inte vara anläggningsprojekt.

Föreslagen lydelse

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 73,13 procent och statens andel 26,87 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten statsandelslagen har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

21 §

Anläggningsprojekt

Med anläggningsprojekt avses en funktionsmässig helhet som utgörs av byggande, anskaffning eller ombyggnad av lokaler eller anskaffning av annan egendom eller en motsvarande åtgärd, om de beräknade kostnaderna för åtgärden håller sig inom den ram som *anges i 20 §*. Projekt som gäller förvärv av markområde anses inte vara anläggningsprojekt.

26 §

Statsunderstöd för anläggningsprojekt

För anläggningsprojekt betalas statsunderstöd högst för de kostnader som länsstyrelsen har fastställt. I kostnaderna ingår inte mervärdesskattens andel. Om de faktiska kostnaderna för projektet understiger de kostnader som länsstyrelsen fastställt, betalas statsunderstöd för de faktiska kostnaderna. Statsunderstöd betalas dock inte för anläggningsprojekt som underskrider den lägsta gräns som fastställs i resursförordningen, om det inte är fråga om ett anläggningsprojekt som avses i 21 § 2 mom.

45 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Kommunens självfinansieringsandel per invånare, om vilken föreskrivs i 17 §, höjs enligt följande:

1) till följd av samordningen av bostadsbidrag och andra primära förmåner höjs självfinansieringsandelen med 7,74 euro 1998 och med 17,16 euro från och med 1999, *samt*

2) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till höjningen av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget och nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning höjs självfinansieringsandelen med 0,65 euro från och med 2002.

26 §

Statsunderstöd för anläggningsprojekt

För anläggningsprojekt betalas statsunderstöd högst för de kostnader som länsstyrelsen har fastställt. I kostnaderna ingår inte mervärdesskattens andel. Om de faktiska kostnaderna för projektet understiger de kostnader som länsstyrelsen fastställt, betalas statsunderstöd för de faktiska kostnaderna. Statsunderstöd betalas dock inte för anläggningsprojekt som underskrider den lägsta gräns som anges i 20 §, om det inte är fråga om ett anläggningsprojekt som avses i 21 § 2 mom.

45 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Kommunens självfinansieringsandel per invånare, om vilken föreskrivs i 17 §, höjs enligt följande:

1) till följd av samordningen av bostadsbidrag och andra primära förmåner höjs självfinansieringsandelen med 7,74 euro 1998 och med 17,16 euro från och med 1999,

2) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till höjningen av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget och nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning höjs självfinansieringsandelen med 0,65 euro från och med 2002, *samt*

3) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till det stöd som avses i lagen om särskilt stöd till invandrare (/) höjs självfinansieringsandelen med 0,67 euro år 2003 och med 2,69 euro från och med 2004.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.